

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องมาจากได้รับความกรุณาจากท่านรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายังเป็นທີ່ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความเมตตาและให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีค่าและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ รวมตลอดถึงคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน คือ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและคำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากคณาจารย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เขียนขอขอบคุณพิชญลักษณ์ คำทองสูง ที่ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คุณจิรพันธ์ พิทยะเวสค์สุนทร และคุณนวธร ชีวะสุจินต์ ที่สละเวลาช่วยผู้เขียนจัดทำคำแปลบทคัดย่อ และขอบคุณเพื่อนๆ พี่น้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้ผู้เขียนมาโดยตลอด

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้เขียนที่คอยให้ความช่วยเหลือและกำลังใจอย่างดียิ่งให้กับผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้หากจะเป็นประโยชน์และมีส่วนดีบ้างแล้ว ผู้เขียนขอมอบบูชาคุณครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้เขียน และบิดามารดาอันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน หากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธนา พิทยะเวสค์สุนทร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. ทฤษฎีและความเป็นมาของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	7
2.1 วิวัฒนาการของกฎหมายสามยุค	7
2.2 ทฤษฎีและความเป็นมาของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	10
2.3 สารสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	11
2.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์และกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ.....	13
2.4.1 วิวัฒนาการของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร.....	13
2.4.2 พัฒนาการทางกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ	14
2.4.3 การพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศของไทย.....	15
2.4.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544.....	21
3. การดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่งตามกฎหมายไทย การส่งคำคู่ความ และการตรวจสำนวนคดี	33
3.1 หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งของไทย.....	33
3.2 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารแก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความหรือเอกสารแก่คู่ความ หรือบุคคลภายนอก.....	38
3.2.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการส่งคำคู่ความและเอกสาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	48
3.3 การตรวจสำนวนคดี.....	50
3.3.1 สารบบความของศาล.....	50
3.3.2 การตรวจสำนวนและคัดสำเนาเอกสารของคู่ความ.....	53
3.3.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสำนวนคดี.....	55
3.4 การเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	58
3.4.1 หลักเกณฑ์ในการเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	59
3.4.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเก็บรักษาเอกสารสำนวนความ.....	60
3.5 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม.....	62
3.5.1 ทิศทางและแนวนโยบายในการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์.....	63
3.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	66
3.5.3 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม.....	72
4. การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ.....	79
4.1 ประเทศสิงคโปร์.....	79
4.1.1 โครงสร้างพื้นฐานของศาลสิงคโปร์.....	79
4.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับกระบวนการยุติธรรม.....	80
4.1.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายสิงคโปร์.....	80
4.2 ประเทศมาเลเซีย.....	83
4.2.1 ระบบศาลตามกฎหมายมาเลเซีย.....	83
4.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม.....	83
4.2.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายมาเลเซีย.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	91
4.3.1 ระบบศาลตามกฎหมายออสเตรเลีย.....	91
4.3.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม	92
4.3.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายออสเตรเลีย.....	96
4.4 ประเทศเกาหลีใต้.....	97
4.4.1 ระบบศาลของเกาหลีใต้.....	99
4.4.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม	101
4.4.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายเกาหลีใต้	103
5. ปัญหาและวิเคราะห์การดำเนินกระบวนการพิจารณาในการส่งคำคู่ความ	
และการตรวจสำนวนคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทย	109
5.1 การส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก	110
5.1.1 กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายกับปัญหาในการส่งคำคู่ความ	
หรือเอกสารให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก.....	110
5.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม.....	113
5.2 การตรวจสำนวนคดี.....	118
5.2.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการตรวจสำนวนคดี.....	118
5.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์กับกระบวนการตรวจสำนวน.....	121
5.3 การจัดเก็บเอกสาร	125
5.3.1 กระบวนการพิจารณาตามกฎหมายกับปัญหาในการจัดเก็บเอกสาร.....	125
5.3.2 การนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้กับการจัดเก็บเอกสาร.....	126
5.4 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องนำมาพิจารณา	
ประกอบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	131
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	140
6.1 บทสรุป.....	140
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	154
ก พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2551	155
ข ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการส่งคำคู่ความหรือเอกสารต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งโดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2550	175
ค ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการส่งคำคู่ความ หรือเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง โดยทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์	179
ง ใบสมัครเข้าร่วมโครงการบริการส่งคำคู่ความทางจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ของศาลจังหวัดสุพรรณบุรี	191
ประวัติผู้เขียน	193

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 การส่งคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์ของสิงคโปร์	82
4.2 กระบวนการในระบบ E-Filing Process (ในศาลสูง) สำหรับคดีที่มีการลงทะเบียน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2554 เป็นต้นไป 87	88
4.3 กระบวนการของหน่วยงานให้บริการในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ ของประเทศไทย	89
4.4 แผนปฏิบัติการพัฒนากระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ของเกาหลีใต้.....	102
4.4 แผนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจร ของเกาหลีใต้	103